

คุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

The Effective Characteristics of Schools under
Chaiyaphum Primary Educational Service Area Office 1

รัชพงศ์ ฤชา¹ และ ชชาติชาย เกตุพรหม²

Ratchaphong Luecha¹ and Chatchai Ketphrom²

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Northeastern University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: tommyluecha@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 2) เปรียบเทียบคุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จแนกตามประสบการณ์ ตำแหน่งหน้าที่และขนาดสถานศึกษากลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 34 คน และครูจำนวน 303 คน รวมทั้งสิ้น 337 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามคุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น 0.888 เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F-test) เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยรายคู่ ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. เปรียบเทียบคุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ ตำแหน่งหน้าที่ โดยรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนขนาดสถานศึกษา โดยรวมมีความแตกต่างกัน

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 สามารถสรุปได้ดังนี้ ขนาดของสถานศึกษา ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความแตกต่างเชิงประจักษ์ ซึ่งสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องสามารถนำข้อค้นพบนี้ไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการวางแผนเชิงกลยุทธ์การจัดสรรทรัพยากร และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบท

เฉพาะของโรงเรียนแต่ละขนาด เพื่อยกระดับประสิทธิผลของสถานศึกษาในภาพรวมให้มีมาตรฐานที่สูงขึ้น
อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: คุณลักษณะที่มีประสิทธิผล; ผู้บริหารสถานศึกษา; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ชัยภูมิ เขต 1

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the effective characteristics of educational institutions under the Chaiyaphum Primary Educational Service Area Office 1 and 2) to compare these effective characteristics based on experience, position, and school size. The sample consisted of 337 participants, including 34 school administrators and 303 teachers. The research instrument was a 5-point Likert scale questionnaire regarding the effective characteristics of educational institutions, which yielded a reliability coefficient of 0.888. Data were analyzed using mean, standard deviation, t-test, and One-way ANOVA (F-test). Post-hoc pair-wise comparisons were conducted where significant differences were found. The research findings were as follows.

1. Overall, the effective characteristics of educational institutions under the Chaiyaphum Primary Educational Service Area Office 1 were at a high level.

2. A comparison of the effective characteristics of schools as perceived by school administrators, classified by work experience and position, showed no significant differences overall. However, there were significant differences based on school size.

Guidelines for developing the effective characteristics of these institutions can be summarized as follows: School size is a key factor leading to empirical differences. Educational institutions and stakeholders can utilize these findings as a database for strategic planning, resource allocation, and quality development. Such efforts should be aligned with the specific context of each school size to sustainably enhance the overall effectiveness and standards of the institutions.

Keywords: Effective Characteristics; School Administrators; Chaiyaphum Primary Educational Service Area Office 1

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้ขับเคลื่อนการยกระดับคุณภาพโรงเรียนด้วยกรอบนโยบายและจุดเน้นที่
เชื่อมคุณภาพ ความปลอดภัย ความเสมอภาคและดิจิทัลเข้าด้วยกันโดยประกาศ นโยบายและจุดเน้นของ

กระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ 2567 ซึ่งวางหลักการให้ทุกหน่วยงานจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย สร้างโอกาสที่เท่าเทียมปรับปรุงแบบการเรียนรู้ให้เหมาะกับยุคดิจิทัลและทำงานแบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อพลิกโฉมการศึกษาสู่ยุคดิจิทัลอย่างเป็นระบบ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2567) ในระดับปฏิบัติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566-2570 เพื่อกำหนดสมรรถนะและผลลัพธ์ที่คาดหวังของผู้เรียนครูและสถานศึกษา มุ่งให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานเป็นผู้เรียนรู้ ผู้สร้างสรรค์นวัตกรรมและเป็นพลเมืองเข้มแข็งซึ่งเป็นแกนคิดสำคัญของโรงเรียนที่มีประสิทธิผลในบริบทไทย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานยังออกนโยบายและจุดเน้นประจำปีงบประมาณ 2568-2569 และแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนนโยบายปี 2568 เพื่อแปลงนโยบายกระทรวงศึกษาธิการเป็นตัวชี้วัดเชิงพฤติกรรมของสถานศึกษา เช่น สภาพแวดล้อมปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีและข้อมูลเพื่อการสอนการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง และการบริหารแบบมีส่วนร่วมซึ่งล้วนเป็น “คุณลักษณะ” ที่สะท้อนความมีประสิทธิภาพของสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2568)

คุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาเป็นลักษณะหรือองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ส่งผลให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอย่างสูงสุด โดยคุณลักษณะเหล่านี้ได้รับการศึกษา วิจัยและยอมรับในระดับสากลว่าเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของสถานศึกษา จากการศึกษาค้นคว้าจากตำรางานวิจัยได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายคุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาไว้ Javornik & Klemenčič (2023) ได้กล่าวไว้ว่า คุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา ความหมาย สถานศึกษาที่มีประสิทธิผลคือสถานศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงการมีส่วนร่วมของนักเรียนและความพึงพอใจของครู Sweller (2023) ได้กล่าวไว้ว่า คุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาคือสถานศึกษาที่ใช้การสอนแบบชัดเจนและทฤษฎีการทางปัญญาเพื่อปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน

สถานศึกษาที่มีประสิทธิผลเป็นสถานศึกษาถือเป็นหน่วยงานพื้นฐานในการจัดการศึกษาของประเทศมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทุนมนุษย์ทั้งด้านความรู้ ทักษะ คุณธรรมและการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีคุณภาพ อย่างไรก็ตาม การที่สถานศึกษาจะสามารถบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างแท้จริงจำเป็นต้องดำเนินงานอย่างมี “ประสิทธิผล” ซึ่งเป็นแนวคิดที่ได้รับการกล่าวถึงอย่างกว้างขวางในวงการการศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลได้รับการศึกษาและพัฒนาโดยนักวิชาการหลายท่าน โดยเฉพาะในต่างประเทศ เช่น Edmonds (1979) ได้เสนอว่าโรงเรียนที่มีประสิทธิผล คือโรงเรียนที่สามารถช่วยให้นักเรียนทุกคน โดยเฉพาะกลุ่มที่ด้อยโอกาส สามารถประสบความสำเร็จทางการเรียนได้โดยไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยทางเศรษฐกิจหรือสังคม Edmonds เน้นย้ำถึงบทบาทของผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำ การคาดหวังในตัวนักเรียนอย่างสูง การจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและการติดตามผลการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอในทำนองเดียวกัน Lezotte (1991) ได้ขยายแนวคิดนี้ให้ครอบคลุมยิ่งขึ้น โดยเสนอองค์ประกอบของโรงเรียนที่มีประสิทธิผล 7 ประการ อาทิ ความเป็นผู้นำเชิงวิชาการ การมีวัฒนธรรมความคาดหวังสูง การใช้เวลาเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและความร่วมมือระหว่างบ้าน โรงเรียนและชุมชน ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่

ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้เรียนในระยะยาวสำหรับประเทศไทยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เช่น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ให้นิยามสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลไว้ว่า หมายถึง สถานศึกษาที่สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพครอบคลุมทั้งด้านเนื้อหาวิชา คุณธรรม จริยธรรม ทักษะชีวิต และการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบเน้นผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนและมีการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จากแนวคิดของนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศ สามารถสรุปได้ว่า สถานศึกษาที่มีประสิทธิผลไม่เพียงหมายถึงการที่นักเรียนสอบได้คะแนนสูงเท่านั้นแต่ยังรวมถึงการที่สถานศึกษาสามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมมีความพร้อมทั้งด้านสติปัญญา จิตใจ และสังคม โดยมีการบริหารจัดการที่เน้นประสิทธิภาพและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ประกอบด้วย โรงเรียน 219 แห่งครอบคลุม 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองชัยภูมิ อำเภอบ้านเขว้า อำเภอคอนสวรรค์ อำเภอหนองบัวแดง อำเภอกำกาศชุมพล มีการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา มีนโยบายและแผนการจัดการศึกษาโดยมุ่งเน้นการเป็นองค์การชั้นนำในการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มาตรฐานวิชาการเป็นเลิศ มีการบริหารจัดการและส่งเสริมการศึกษาให้นักเรียนในชุมชนได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพเต็มศักยภาพทุกด้าน ดังนั้น การจัดการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ถือว่า คุณลักษณะที่มีประสิทธิผลมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสถานศึกษาเพื่อให้สถานศึกษาได้ทราบทิศทางในการจัดการศึกษาเป็นอย่างดี ซึ่งการบริหารและการจัดการที่ดีและจะมีมาตรฐานได้นั้น สถานศึกษาจะต้องมีการพัฒนาองค์การให้เกิดการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ซึ่งการพัฒนานั้นทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล แต่ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ปีการศึกษา 2564–2566 ทำให้ทราบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากผลทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน O-NET (Ordinary National Education Test) มีคะแนนโดยเฉลี่ยในแต่ละรายวิชา ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับประเทศ มีคะแนนลดลง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1, 2568)

การทำวิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จึงเป็นงานวิจัยที่จะทำให้เห็นถึงคุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาเกี่ยวกับคุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากที่สุด สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษาเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายและประสบความสำเร็จของสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ ตำแหน่งหน้าที่และขนาดสถานศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารจากแนวคิดทฤษฎีผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาประกอบการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยภูมิชัยภูมิ เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. ความหมายเกี่ยวกับประสิทธิผล
2. ความหมายเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา
3. ความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะที่มีประสิทธิผล
4. การประเมินประสิทธิผลสถานศึกษา
5. องค์ประกอบของประสิทธิผลของสถานศึกษา

ความหมายเกี่ยวกับประสิทธิผล

ประสิทธิผล (Effectiveness) เป็นเครื่องมือหรือตัวบ่งชี้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหาร ว่าการบริหารองค์การหรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งสามารถดำเนินการจนบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้มากน้อยเพียงใดนั้น ประสิทธิผลจึงมีความหมายแตกต่างกันตามความเข้าใจของนักวิชาการ หรือผู้บริหารของแต่ละสถานศึกษา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะขององค์การและความสำเร็จของงาน ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของประสิทธิผลของโรงเรียนไว้ ดังนี้ ขวัญฤดี อากานันท์ (2559) ประสิทธิผล หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์การโดยใช้ทรัพยากรน้อยที่สุดแต่ได้ผลประโยชน์สูงสุด ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ สนองต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสนับสนุนการดำเนินงานขององค์การ ส่งเสริมความอยู่รอดและเจริญเติบโตขององค์การ สอดคล้องกับ สุกัญญา วิริยะ อารี (2559) ประสิทธิผล หมายถึง การประเมินสมรรถนะของ องค์การที่สามารถประสานการดำเนินโครงการภายใต้แผนงานให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ต้องการโดยใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดด้วยวิธีการที่ดีที่สุดเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การ เช่นเดียวกับกันต์ชญาณี ส่งเจริญทรัพย์ (2562) ประสิทธิผล หมายถึง การทำงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยมีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าจนทำให้เกิดความสำเร็จทั้งด้านผลผลิตและผลลัพธ์ และมีทนิดา คงช่วย (2563) ประสิทธิผล หมายถึง ผลสำเร็จในการดำเนินงานโดยการใช้ ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้กับ Špela Javornik (2023) ให้ความหมายประสิทธิผลของสถานศึกษา/โรงเรียน” คือระดับที่โรงเรียน บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ในด้านการเรียนรู้การพัฒนา และความเป็นอยู่ที่ดีของผู้เรียน

สรุปได้ว่า ประสิทธิผล หมายถึง การบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ด้วยการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด โดยเน้นที่ผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ รวมถึงการตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การประสิทธิผลยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการเติบโตและความยั่งยืนขององค์กร

ความหมายเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา

ประสิทธิผลของสถานศึกษา หมายถึง ความสามารถของสถานศึกษาในการบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาโดยอาศัยการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การมีส่วนร่วมของครูและการใช้ทักษะที่เหมาะสมในการพัฒนานักเรียนและองค์กรมีผู้รู้ได้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังนี้ ณรงค์ฤทธิ์ นามเหลา (2560) ประสิทธิผลของสถานศึกษาคือผลลัพธ์ที่เกิดจากคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหาร เช่น ความสามารถในการบริหารจัดการ การมีภาวะผู้นำ และการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สอดคล้องกับปัทมา ประทุมสุวรรณ (2561) ประสิทธิผลของสถานศึกษา คือ ผลลัพธ์ที่เกิดจากทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหาร เช่น การใช้เทคโนโลยีในการบริหาร การพัฒนาครูและการสร้างนวัตกรรมในการเรียนการสอนและภาคิน รูปเหมาะ (2565) ประสิทธิผลของสถานศึกษาคือความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวกและการแก้ปัญหาภายในโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการวางแผนและแก้ไขปัญหาอย่างเป็นกัลยาณมิตร และ Hoy & Miskel (2008) กล่าวไว้ว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษา หมายถึง ผู้บริหารสามารถใช้ภาวะผู้นำเป็นศูนย์กลางในการจัดการศึกษาทำให้ครูและนักเรียนเกิดความพึงพอใจ เป็นผลทำให้การดำเนินการของสถานศึกษามีประสิทธิผลบรรลุวัตถุประสงค์ กับ Eric Hanushek (2011) กล่าวว่า เน้นว่าคุณภาพของครูเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยเสนอให้ใช้การวัดผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพของครู และสนับสนุนการใช้การประเมินแบบ “value-added” เพื่อวัดผลกระทบของครูต่อการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งสอดคล้องกับ Scheerens (2015) Scheerens เป็นผู้พัฒนาโมเดล CIPO (Context–Input–Process–Output) ซึ่งมองว่าประสิทธิผลของสถานศึกษาคือกระบวนการที่มีปัจจัยแวดล้อม (บริบท) ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ที่เชื่อมโยงกัน

สรุปได้ว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษา หมายถึง ความสามารถของสถานศึกษาในการบรรลุเป้าหมายทางการศึกษา โดยอาศัยการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การมีส่วนร่วมของครูและการใช้ทักษะที่เหมาะสมในการพัฒนานักเรียนและองค์กร

ความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะที่มีประสิทธิผล

คุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา (Characteristics of Effective Schools) หมายถึง ลักษณะหรือองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ส่งผลให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอย่างสูงสุด โดยคุณลักษณะเหล่านี้ได้รับการศึกษา วิจัย และยอมรับในระดับสากลว่าเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของสถานศึกษา จากการศึกษา ค้นคว้าจากตำรา งานวิจัยได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายคุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาไว้ ดังนี้สอดคล้องกับ ชีระ แสงรัตน์และคณะ (2567) ความหมาย คุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาคือสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารซึ่งส่งผลต่อการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาสอดคล้องกับสุทธิดา ศรีภักดี (2564) ความหมาย คุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของ

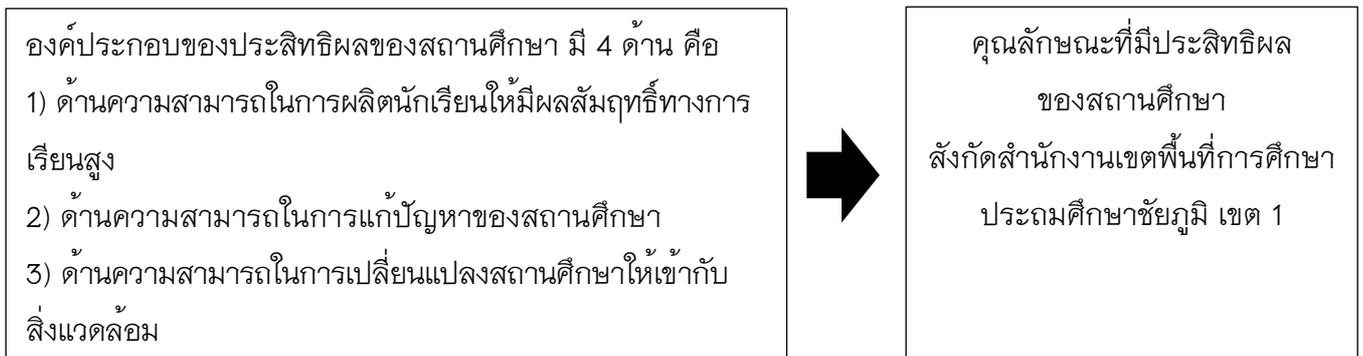

สถานศึกษา คือสถานศึกษาที่สามารถพัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา สอดคล้องกับโสภี วิวัฒน์ชาญกิจ (2564) ความหมาย คุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา คือสถานศึกษาที่มีบุคลากรทางการศึกษาที่มีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานสอดคล้องกับ ปุณณัฐธรา มาเชด (2562) ความหมาย คุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา คือสถานศึกษาที่ใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในยุค 4.0

สรุปได้ว่า คุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษาที่มีประสิทธิผลจะมีภาวะผู้นำที่เข้มแข็งทั้งของผู้บริหารและครูผู้สอน โดยมีการบริหารจัดการแบบบูรณาการและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง โดยการใช้ชุมชนการเรียนรู้ระดับมืออาชีพ (PLC) และการฝึกอบรมที่สอดคล้องกับยุคดิจิทัลและก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอย่างสูงสุดและความสามารถในการแก้ปัญหาของสถานศึกษามีความสามารถในการเปลี่ยนแปลงสถานศึกษาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมและความสามารถในการพัฒนาครูมีการส่งเสริมนักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดและทฤษฎีของ Mott (1972) อ้างถึงใน Hoy & Miskel (2008) ร่วมกับการสังเคราะห์องค์ประกอบที่มีประสิทธิผลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย คุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา 4 ด้านหลัก โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ได้ดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาศึกษาชั้นภูมิภาค เขต 1 ปีการศึกษา 2568 มีจำนวน 219 สถานศึกษาแบ่งเป็น ผู้บริหาร จำนวน 213 คน ครู จำนวน 1,911 รวมเป็น 2,124 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาชั้นภูมิภาค เขต 1 ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาชั้นภูมิภาค เขต 1 ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 34 คน และจำนวนครู 303 คน รวมทั้งสิ้น 337 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย จากงานคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากผู้บริหาร สถานศึกษาและข้าราชการครูในสถานศึกษาระดับประถมศึกษาของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชั้นภูมิภาค เขต 1
2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง โดยการติดต่อขอความร่วมมือจากสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชั้นภูมิภาค เขต 1 ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ให้กับสถานศึกษาในกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม การเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการกรอกแบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ (Google Form) และได้รับผลการตอบแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนมา
3. ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่างก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชั้นภูมิภาค เขต 1

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชั้นภูมิภาค เขต 1 โดยใช้แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ
2. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบและปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อดำเนินการ
3. สร้างและปรับปรุงแบบสอบถามตามนิยามศัพท์เฉพาะการวิจัย แล้วนำเสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบและแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
4. นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of Item – Objective Congruence: IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามและวัตถุประสงค์

5. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะแล้วจึงเสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ หลังจากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try – out) กับกลุ่มทดลองที่เป็นครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม

6. นำแบบทดสอบที่หาค่าอำนาจจำแนกแล้วมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งเกณฑ์ยอมรับควรมีค่าตั้งแต่ 0.8 ขึ้นไป (นียดา เปี่ยมพิชนะ, 2567)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว โดยอาศัยการคำนวณจากโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ประสิทธิภาพ ตำแหน่งหน้าที่และขนาดสถานศึกษา วิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยายในการแปลผลค่าเฉลี่ยที่ใช้ในแบบสอบถาม

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบคุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จำแนกตามประสิทธิภาพ โดยการทดสอบ (t-test)

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบคุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยการทดสอบ (t-test)

5. วิเคราะห์เปรียบเทียบคุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยการทดสอบ (f-test)

6. นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบบรรยาย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐาน

1. ค่าร้อยละ (%)

2. ค่าเฉลี่ย (\bar{X})

3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4. ทดสอบค่าทีอิสระ (Independent T-Test)

5. ทดสอบค่าเอฟ (F-Test) เมื่อพบความแตกต่างใช้การทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ้ (Sheffe's Method)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

1. คุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ชัยภูมิ เขต 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยรวมและในแต่ละด้าน

ด้าน	คุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1	\bar{x}	S.D.	ระดับ
1	ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	4.43	0.475	มาก
2	ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาของสถานศึกษา	4.34	0.518	มาก
3	ด้านความสามารถในการเปลี่ยนแปลงสถานศึกษาให้เข้ากับ สิ่งแวดล้อม	4.28	0.503	มาก
4	ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติ ทางบวก	4.19	0.491	มาก
รวมเฉลี่ย		4.31	0.423	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงว่า คุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาของสถานศึกษา ด้านความสามารถในการเปลี่ยนแปลงสถานศึกษาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม และด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวกอยู่ในระดับมาก

2. เปรียบเทียบคุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ ตำแหน่งหน้าที่และขนาดสถานศึกษา

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบคุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามประสบการณ์

คุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของ สถานศึกษา	ประสบการณ์				t	sig
	1 - 10 ปี (n=221)		มากกว่า 10 ปี (n=116)			
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
1. ด้านความสามารถในการผลิต นักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	4.47	0.542	4.36	0.295	2.425*	0.016
2. ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา ของสถานศึกษา	4.35	0.576	4.32	0.383	0.647	0.518
3. ด้านความสามารถในการ เปลี่ยนแปลงสถานศึกษาให้เข้ากับ สิ่งแวดล้อม	4.31	0.571	4.23	0.332	1.712	0.088
4. ด้านความสามารถในการพัฒนา นักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก	4.21	0.551	4.14	0.346	1.451	0.148
รวมเฉลี่ย	4.33	0.492	4.26	0.240	1.881	0.061

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 2 พบว่าผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่มี
ประสิทธิผลของสถานศึกษาจำแนกตามประสบการณ์ พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .05 แต่มีความคิดเห็นในด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียนสูงที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบคุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่

คุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของ สถานศึกษา	ตำแหน่งหน้าที่				t	sig
	ผู้บริหาร สถานศึกษา (n=60)		ครู (n=60)			
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
1. ด้านความสามารถในการผลิต นักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	4.56	0.298	4.41	0.488	-1.755	0.080
2. ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา ของสถานศึกษา	4.09	0.432	4.37	0.520	2.931**	0.004

คุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของ สถานศึกษา	ตำแหน่งหน้าที่				t	sig
	ผู้บริหาร สถานศึกษา (n=60)		ครู (n=60)			
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
3. ด้านความสามารถในการ เปลี่ยนแปลงสถานศึกษาให้เข้ากับ สิ่งแวดล้อม	4.40	0.500	4.27	0.502	-1.450	0.148
4. ด้านความสามารถในการพัฒนา นักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก	4.13	0.463	4.19	0.949	0.665	0.507
รวมเฉลี่ย	4.30	0.297	4.31	0.436	0.159	0.874

*p ≤ .05 *p ≤ .05 ** .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่มีความคิดเห็นในด้านความสามารถในการแก้ปัญหาของสถานศึกษาที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบคุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

คุณลักษณะที่มีประสิทธิผล ของสถานศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F	sig
1. ด้านความสามารถในการ ผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนสูง	ระหว่างกลุ่ม	2	8.177	4.089	20.191**	.000
	ระหว่างกลุ่ม	334	67.636	.203		
	รวม	336	75.814			
2. ด้านความสามารถในการ แก้ปัญหาของสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2	3.000	1.500	5.744**	.004
	ระหว่างกลุ่ม	334	87.212	.261		
	รวม	336	90.212			
3. ด้านความสามารถในการ เปลี่ยนแปลงสถานศึกษาให้เข้า กับสิ่งแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	2	6.025	3.012	12.727**	.000
	ภายในกลุ่ม	334	79.055	.237		
	รวม	336	85.079			

คุณลักษณะที่มีประสิทธิผล ของสถานศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F	sig
4. ด้านความสามารถในการ พัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติ ทางบวก	ระหว่างกลุ่ม	2	.954	.477	1.986	.139
	ภายในกลุ่ม	334	80.190	.240		
	รวม	336	81.143			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	2	2.366	1.183	6.812**	.001*
	ภายในกลุ่ม	334	58.006	.174		
	รวม	336	60.373			

* $p \leq .05$ ** .01

จากตารางที่ 4 พบว่าบุคลากรในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 6.812, p = .001$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยคุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 อภิปรายผล ดังนี้

1. คุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา ผลการศึกษา พบว่า คุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 เล็งเห็นถึงความสำเร็จในการบริหารจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และความสามารถในการแก้ปัญหาของสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาในสังกัดมีการวางระบบการประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็ง และบุคลากรมีความตระหนักในบทบาทหน้าที่เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายขององค์กร ดังที่ แนวคิดของ Mott (1972) ที่ระบุว่าองค์กรที่มีประสิทธิผลสูงต้องแสดงออกถึงความสามารถในการผลิต (Productivity) การปรับตัว (Adaptability) และความยืดหยุ่นในการแก้ปัญหา สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษดา พันไชย และบรรจบ บุญจันทร์ (2567) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานและประสิทธิผลของสถานศึกษา และพบว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่มีประสิทธิผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาในปัจจุบันมีการปรับปรุงระบบการทำงานที่เน้นการมีส่วนร่วม และมีการนำนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการมุ่งเน้นที่ตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งผลให้ผลการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

2. ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามประสบการณ์ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน (1-10 ปี และมากกว่า 10

ปี) มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณา รายด้านพบว่า ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีความแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประเด็นนี้สามารถอภิปรายได้ว่า บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป มักมีทักษะการสอนที่เชี่ยวชาญ (Pedagogical Content Knowledge) และมีความเข้าใจในตัวผู้เรียนอย่างลึกซึ้งซึ่งจากการสะสมประสบการณ์มายาวนาน ทำให้มีมุมมองต่อการสร้างผลสัมฤทธิ์ที่เน้นความมั่นคงของพื้นฐานการเรียนรู้ ในขณะที่บุคลากรที่มีประสบการณ์ 1–10 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ มักมีความกระตือรือร้นในการนำนวัตกรรม เทคโนโลยี และวิธีการสอนรูปแบบใหม่ ๆ เข้ามาใช้เพื่อเร่งรัดผลสัมฤทธิ์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณภา ไทยประยูร (2564) พบว่าบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาโดยรวม ไม่แตกต่างกันเนื่องจากการบริหารงานในสถานศึกษามีระเบียบปฏิบัติและมาตรฐานเดียวกัน ทำให้ครูไม่ว่าจะบรรจุใหม่หรือทำงานมานาน ต่างรับรู้นโยบายและเป้าหมายของโรงเรียนในทิศทางเดียวกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษดา พันไชย และ บรรจบ บุญจันทร์ (2567) ที่ชี้ให้เห็นว่าความรับผิดชอบต่อเป้าหมายองค์กรของบุคลากรแต่ละช่วงวัยมีจุดเน้นที่ต่างกัน โดยกลุ่มประสบการณ์สูงจะเน้นการรักษามาตรฐานคุณภาพ (Quality Control) ส่วนกลุ่มประสบการณ์น้อยจะเน้นการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์ (Creative Development) อย่างไรก็ตาม แม้จะมีมุมมองต่อวิธีการสร้างผลสัมฤทธิ์ที่ต่างกัน แต่ในภาพรวมและด้านอื่น ๆ บุคลากรทั้งสองกลุ่มกลับมีความเห็นที่ไม่แตกต่างกันในระดับมาก

3. ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตาม ตำแหน่งหน้าที่ ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา และตำแหน่งครู พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาของสถานศึกษา มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประเด็นนี้สามารถอภิปรายผลได้ว่า ความแตกต่างดังกล่าวเกิดจากบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบที่ต่างกัน (Functional Differences) โดยผู้บริหารสถานศึกษามักมองการแก้ปัญหาในเชิงโครงสร้าง การบริหารจัดการทรัพยากร และนโยบายภาพรวมของสถานศึกษา เพื่อให้องค์กรขับเคลื่อนไปได้ตามเป้าหมายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พจนพร รัตนประสบ (2560) ที่ระบุว่าภาวะผู้นำในการแก้ปัญหาระดับบริหารจะเน้นการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ ในขณะที่ครูผู้สอนมีความใกล้ชิดกับปัญหาหน้างาน (Operational Problems) โดยเฉพาะปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียน การจัดการเรียนการสอน และพฤติกรรมผู้เรียน ทำให้มุมมองในการให้คำแนะนำมีความสำคัญและวิธีการแก้ปัญหามีความละเอียดอ่อนในเชิงปฏิบัติการมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Joseph (2023) ที่ว่าสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลต้องมีระบบการติดตามผลที่สะท้อนปัญหาจริงจากระดับห้องเรียนขึ้นสู่ระดับบริหาร

4. ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตาม ขนาด

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีคุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาทั้งในภาพรวมและรายด้านอยู่ใน ระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบกับพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Wöbmann (2003) ที่ระบุว่าปัจจัยเชิงโครงสร้างและทรัพยากรสนับสนุนของสถานศึกษาเป็นตัวแปรสำคัญที่กำหนดระดับประสิทธิผลทางการศึกษา โดยสถานศึกษาขนาดใหญ่และกลางที่มีความพร้อมด้านบุคลากรและสื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ที่ครบถ้วนกว่า ย่อมมีขีดความสามารถในการบริหารจัดการวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนได้โดดเด่นกว่าสถานศึกษาขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับแนวคิดของ สุกัญญา แซ่มซ้อย (2566) ที่ระบุว่าการบริหารจัดการศึกษาในยุคปัจจุบันต้องอาศัยความพร้อมด้านระบบบริหารวิชาการที่ยืดหยุ่นและการนำนวัตกรรมมาใช้ โดยสถานศึกษาขนาดใหญ่และกลางที่มีความพร้อมด้านบุคลากรและทรัพยากรมากกว่า ย่อมสามารถขับเคลื่อนนโยบายและแก้ปัญหาเชิงระบบเพื่อบ่มงูส่งเสริมประสิทธิผลของสถานศึกษาได้มีประสิทธิภาพสูงกว่าสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีข้อจำกัดด้านกำลังคนและงบประมาณ

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอื่นที่มีบริบทคล้ายกัน เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

สรุป

งานวิจัยนี้ศึกษา คุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา ในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จากกลุ่มตัวอย่าง 337 คน พบว่าประสิทธิผลในภาพรวมอยู่ในระดับ "มาก" โดยด้านที่โดดเด่นที่สุดคือ การผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ประเด็นความแตกต่างที่ค้นพบว่าประสบการณ์ส่งผลต่อมุมมองด้านการสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่างกันระหว่างครูรุ่นใหม่

และครูผู้เชี่ยวชาญ และตำแหน่งผู้บริหารและครูที่มีมุมมองต่อการแก้ปัญหาที่ต่างกันตามบทบาทหน้าที่ (เชิงนโยบาย vs เชิงปฏิบัติ) ขนาดสถานศึกษา ไม่พบความแตกต่าง ซึ่งเป็นจุดแข็งที่สะท้อนว่าเขตพื้นที่สามารถบริหารจัดการโรงเรียนทุกขนาดให้มีมาตรฐานเดียวกันได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากการศึกษา เรื่อง คุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ผลการวิจัย พบว่า อยู่ในระดับมาก เพื่อให้มีคุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาด้านนี้มากขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ที่เน้นการบูรณาการระหว่างประสบการณ์การสอนที่เชี่ยวชาญของครูอาวุโสกับทักษะด้านนวัตกรรมเทคโนโลยีของครูรุ่นใหม่ เพื่อสร้างกลยุทธ์การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ตอบสนองต่อผู้เรียนในยุคดิจิทัลอย่างเป็นระบบ

2. ผลการวิจัยพบว่า ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาของสถานศึกษา ผลการวิจัย พบว่า อยู่ในระดับมาก เพื่อให้มีคุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาด้านนี้มากขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และช่องทางการสื่อสารสองทางที่เอื้อให้เกิดการบูรณาการมิติ การแก้ปัญหา ระหว่างนโยบายและแนวปฏิบัติ โดยผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนได้สะท้อนปัญหาหน่วยงานในชั้นเรียนเพื่อนำมาวางแผนกลยุทธ์เชิงโครงสร้างให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาคุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา ในรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพเชิงลึกเพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริหาร ด้วยการสัมภาษณ์หรือการสนทนากลุ่ม ระหว่างผู้บริหารและครูในประเด็นความแตกต่างของมุมมองการแก้ปัญหา เพื่อค้นหาตัวแบบการบริหารจัดการ ที่สามารถผสานความเห็นที่ต่างกัน ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการปฏิบัติงานจริง

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีบริบททางภูมิศาสตร์หรือเศรษฐกิจสังคมที่แตกต่างกัน หรือการวิจัยเชิงติดตามผล เพื่อดูความคงทนของประสิทธิผลสถานศึกษาภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของนโยบายการศึกษาในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- กฤษดา พันไชย และบรรจบ บุญจันทร์. (2567). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7. *วารสารวิชาการทางการศึกษา วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย (สพบท.)*, 6(3), 368-381.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2567). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567*. กรุงเทพฯ: สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ กระทรวงศึกษาธิการ.
- กันต์ชญาณี ส่งเจริญทรัพย์. (2562). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. *วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ*, 32(115), 106-114.
- ขวัญฤดี อากานันท์. (2559). ภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- ณรงฤทธิ์ นามเหลา. (2560). คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ธีระ แสงรัตน์ และสมาน ประวันโต. (2567). ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย (สพบท.)*, 6(3), 353-367.
- นียดา เปี่ยมพีชนะ. (2567). *วิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปัทมา ประทุมสุวรรณ. (2561). *ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2* (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ปุกณัฐฐา มาเชค. (2562). *การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในยุค Thailand 4.0*. ชลบุรี: ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พนพร รัตนประสบ. (2560). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7* (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.

- ภาคิน รูปเหมาะ. (2565). *ประสิทธิผลของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- มัทนิตา คงช่วย. (2563). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สาวิตรี บุญนุกูล. (2562). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุธิดา ศรีภักดี. (2564). *การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาในโรงเรียนวัดหัวกรูด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 (การค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. (2568). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568*. ชัยภูมิ: สพป. ชัยภูมิ เขต 1.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566–2570*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- โสภี วิวัฒน์ชาญกิจ. (2564). *การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการบริหารงานโรงเรียนกีฬานครนนท์วิทยา 6 จังหวัดนนทบุรี (สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต)*. วิทยาลัยทองสุข.
- Edmonds, R. (1979). Effective schools for the urban poor. *Educational Leadership*, 37(1), 15–24.
- Hanushek, E. A. (2011). The economics of international differences in educational achievement. In E. A. Hanushek, S. Machin, & L. Woessmann (Eds.), *Handbook of the economics of education* (Vol. 3, pp. 89–200). Amsterdam, Netherlands: Elsevier.
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2008). *Educational administration: Theory, research, and practice* (6th ed.). New York, NY: McGraw-Hill.
- Javornik, Š., & Mirazchyski, E. K. (2023). Factors contributing to school effectiveness: A systematic literature review. *European Journal of Investigation in Health, Psychology and Education*, 13(10), 2095–2111.
- Joseph, F. Y. A. (2023). The school environmental factors that affect the academic performance of senior high financial accounting students in Tamale metropolis in the northern region of Ghana. *Journal of Education and Training*, 11(1), 1–12.
- Lezotte, L. W. (1991). *Correlates of effective schools: The first and second generation*. Okemos, MI: Effective Schools Products.

Scheerens, J. (2015). Theories on educational effectiveness and ineffectiveness. *School Effectiveness and School Improvement*, 26(1), 10–31.

